

RUIM een halve eeuw geleden liet de allereerste secretaris-generaal, de Noor Trygve Lie, zich bij de overdracht van zijn ambt aan de Zweed Dag Hammarskjöld ontvallen dat zijn opvolger op het punt stond „de meest onmogelijke job op aarde” te aanvaarden. Bij zijn afscheid citeerde Kofi Annan deze woorden en voegde eraan toe: „Maar het is ook de best mogelijke job op aarde”. Meteen weet de nieuwe secretaris-generaal waar hij staat.

„Met de voeten in de modder reiken ze naar de sterren.” Het werd ooit bewonderend gezegd over Vlaamse missionarissen, maar in zekere zin is dit ook de opdracht van Ban Ki-moon. Hij zal zich vuil moeten maken en het politieke spel meespelen, maar toch integer blijven en de juiste beslissingen nemen, om zo van de wereld een veiligere plek te maken voor iedereen. Het zal moeilijk zijn om zijn voorganger te evenaren. De Ghanees Kofi Annan leidde de Verenigde Naties door tien uiterst spannende jaren, met de 'preventieve oorlog' in Irak, waarbij de Verenigde Staten de tegenkanting van de VN onverschillig negeerden als absoluut dieptepunt. Alleen dankzij de figuur van Kofi Annan en de hervormingen die hij doorvoerde, verloor de organisatie niet haar laatste restje geloofwaardigheid.

Die hervormingen gingen echter nog lang niet ver genoeg. Ban Ki-moon wacht onder meer de zware taak om de Veiligheidsraad te hervormen. De vijf permanente leden, de overwinnaars van de Tweede Wereldoorlog (Amerika, Frankrijk, Groot-Brittannië, Rusland, China), vertegenwoordigen immers niet langer de machtsblokken van de wereld. Maar aangezien geen van de huidige leden erop gebrand is zijn positie af te staan, of met andere leden te delen, is daaraan sleutelen een uiterst delicate zaak.

Ja of nee?

Bij zijn eerste beleidsdaden werd Ban Ki-moon al meteen getraakteerd op scherpe kritiek. In zijn reactie op de terechtstelling van Saddam Hoessein liet hij na te vermelden dat de VN principieel tegen de doodstraf zijn. In verband met de unilaterale Amerikaanse interventie in Somalië begin januari stelde een journalist volgende vraag: „Kunt u met 'ja' of 'nee' antwoorden op de vraag of de Amerikaanse bombardementen en de inzet van Special Forces in Somalië in strijd zijn met het internationaal recht?” Ban antwoordde: „Uit principe weiger ik om het even wat met 'ja' of 'nee' te beantwoorden. Ik ben bezorgd over de mogelijke impact op de burgerbevolking. We moeten ons ervoor hoeden dat de situatie geen ongewenste wending neemt.” Voor dit ontwijkende en wat cynische antwoord kreeg Ban weerom de wind van voren.

De nieuwe baas van de VN lag ook al onder vuur vanwege enkele benoemingen. Het gaat dan vooral om de Britse diplomaat John Holmes, opvolger van de Noor Jan Egeland als ondersecre-

De man met de onmogelijke job

Als secretaris-generaal van de Verenigde Naties staat de Zuid-Koreaan Ban Ki-moon aan het hoofd van het belangrijkste overlegorgaan van de wereld. Zijn taak is het via diplomatie en goed bestuur meer evenwicht en veiligheid te brengen op onze planeet. Maar nog is het applaus van zijn aanstelling niet uitgestorven, of de man krijgt al bakken kritiek over zich heen. Terecht?

Lieve Wouters

taris-generaal voor Humanitaire Zaken en een vriend van de Britse premier Tony Blair. Critici zeggen dat Ban Ki-moon nu al zijn belofte gebroken heeft om voor hoge posten alleen kandidaten te kiezen op grond van hun kwaliteiten.

„Een secretaris-generaal wordt pas benoemd als hij de steun heeft van alle vijf permanente leden van de Veiligheidsraad. Het is een deel van de realiteit dat hier afspraken worden gemaakt”, zegt Jan Wouters, professor Internationaal Recht en voorzitter van de Vereniging voor de Verenigde Naties. „De verdeling van de posten was in het verleden altijd een stuk politiek gekleurd. Ik geloof niet dat dit bij Ban Ki-moon zwaarder weegt dan anders, wel integendeel.”

Eind januari kondigde Ban aan dat hij het VN-departement voor Vredesoperaties in twee wil splitsen en het departement voor Ontwapening onder zijn vleugels wil brengen. Ook hierop kwam kritiek van lidstaten en ngo's die vre-

zen dat het departement Ontwapening wordt herleid tot een afdeling van het VN-secretariaat. Toch zegt Ban net dat het zijn bedoeling is meer gewicht te geven aan dit departement.

Aziatische deugd

Een blik op de carrière van de nu 62-jarige Ban Ki-moon volstaat om dat te geloven. Zo diende hij in 1992, toen nog speciale raadgever van de Koreaanse minister van Buitenlandse Zaken, als vice-voorzitter van een commissie van Noord- en Zuid-Korea voor de controle op kernwapens. In 1999 was hij in Wenen voorzitter van de permanente commissie voor de organisatie van het verdrag over een algemeen verbod op kernproeven. En in september 2005 speelde hij als minister van Buitenlandse Zaken nog een sleutelrol in een ander belangrijk akkoord tussen beide Korea's met betrekking tot vrede en veiligheid.

Ban Ki-moon kent de Verenigde Naties overigens door en door, werkt er al mee samen sinds 1975. Bij zijn aanstelling overtuigde hij zijn publiek ervan dat hij de „Aziatische deugd van bescheidenheid” in de organisatie wil binnenbrengen. „Maar dan wel wat betreft optreden, niet qua visie en doelstellingen. Bescheidenheid betekent niet gebrek aan leiderschap. Het is een rustige beslistheid gericht op actie zonder de fanfare eraan vooraf te laten gaan.”

Eén van de neteligste dossiers ter tafel in New York (zetel van de VN) heeft aldus geen geheimen voor deze 'paus der naties'. Hij schat als geen ander het belang in van de afbouw van kernwapens. Maar scherpe veroordelingen voor de camera's van landen die hun boekje te buiten gaan, mogen we van hem niet verwachten, zo lijkt het althans voorlopig.

Meer info over de Vereniging voor de Verenigde Naties op de website www.vnn.be.

Zeven voorgangers

Bij de benoeming van de eerste secretaris-generaal van de Verenigde Naties klinken beroemde namen in de wandelgangen, zoals die van Dwight Eisenhower en Winston Churchill. Die ziet de Sovjet-Unie niet zitten en uiteindelijk wordt het de weinig bekende minister van Buitenlandse Zaken van Noorwegen, Trygve Lie, een vroegere vakbondsman.

Vanwege de VN-interventie in de Koreaanse oorlog weigert de Sovjet-Unie Lie nog langer te erkennen als secretaris-generaal. Na diens ontslag volgt de Zweed Dag Hammarskjöld hem in 1953 op, alweer een nobele onbekende, adjunct-minister van Buitenlandse Zaken. Met unanimitie van stemmen wordt hij vijf jaar later herbenoemd. Hammarskjöld komt in 1961 om bij een vliegtuigcrash in Afrika. Daarop stelt de Sovjet-Unie een trojka van drie secretarissen-generaal voor, wat geen bijval vindt. Na uitgebreide voorbereidende gesprekken wordt overeenstemming bereikt over U Thant, permanent vertegenwoordiger van Birma (Myanmar) bij de VN.

In 1971 wordt hij opgevolgd door Oostenrijker Kurt Waldheim, die een heuse campagne voert voor zijn kandidatuur en het haalt ondanks tegenstand van China en het Verenigd Koninkrijk. Vijftien jaar later, lang na 's mans tweede ambtstermijn, wordt bekend dat de VN over documenten beschikte in verband met Waldheims activiteiten in het Duitse leger tijdens de oorlog. Kritiek over de blijkbaar slordige selectieprocedure in de Veiligheidsraad blijft niet uit.

Vijfde secretaris-generaal is diplomaat Javier Perez de Cuellar van Peru, een compromiskandidaat. In 1991 vinden Afrikaanse landen het tijd voor een kandidaat uit hun rangen. Ze verzekeren zich van de steun van alle 102 leden van de Groep van Niet-Gebonden Landen en slagen erin één van de zes door hen voorgedragen kandidaten benoemd te krijgen: Egyptenaar Boutros Boutros-Ghali.

In 1996 komt de kandidaat uit zuidelijk Afrika. Kofi Annan was opgevallen als hoofd van het VN-departement Vredesoperaties in Joegoslavië. Onder zijn leiding worden belangrijke hervormingen doorgevoerd, waaronder een fiscaal meer verantwoord budget en een versterking van de mensenrechtenafdeling en van het mandaat bij vredesmissies.

Nauwelijks aan en al onder vuur, de nieuwe secretaris-generaal van de VN, Ban Ki-moon. © Reporters